

Navadni netopirji – prav posebni sosede!

Besedilo: Simon Zidar, Jasmina Kotnik in Nastja Kosor Foto: Simon Zidar

Navadni netopirji (*Myotis myotis*) niso prav nič navadni, kakor bi morala sklepati po njihovem slovenskem poimenovanju. So ena od 28 vrst netopirjev, živečih v Sloveniji, ki so vse enako posebne – prav vsaka je pomemben del narave, a žal tudi ogrožena in tako zakonsko zavarovana. Za svoja poletna dnevna zatočišča si navadni netopirji pri nas najpogosteje izbirajo človeška bivališča, najraje imajo prav prostorna podstrešja cerkva in zvonikov, kjer jih človek ne moti. A nemalokrat njihova prisotnost zmoti ljudi! Tako pride vsako leto do uničenja vsaj enega izmed njihovih zatočišč, zaradi česar ima ta ogrožena vrsta neugoden ohranitveni status. Lahko kaj storimo, da jih bodo ljudje sprejeli za svoje posebne sosede?

CERKVE Z NETOPIRJI NAJ VELJAJO ZA POSEBNE

Cerkvena podstrešja in zvoniki so zaradi prostornosti in ugodnih temperaturnih razmer primerna dnevna bivališča za vsaj 12 vrst netopirjev v Sloveniji. A netopirji ne izberejo kar vsake cerkve. Čeprav je navadni netopir splošno razširjen v Sloveniji, njegova kotišča najdemo le v okoli 55 cerkvah. Na izbranih mestih se zbere veliko število samic, lahko tudi več sto, ki od pomladi do jeseni sprva kotijo in nato vzgajajo svoje mladiče. Pomen teh cerkva je izjemen, saj se samice netopirjev vsako leto vračajo prav v ista zatočišča, poleg tega pa podstrešja uporabljajo v posebej občutljivem delu leta, ko skrbijo za svoj zarod. Prisotnost netopirjev v lokalni cerkvi je prav posebna naravna vrednota in prebivalci bi se lahko počutili posebej ponosne ob zavedanju, da ima

Zaprašeni, pa kljub temu z nasmeški na obrazu – s podstrešja smo odnesli skoraj 150 kg gvana.

Navadni netopir je ena največjih vrst netopirjev v Sloveniji, razpon njegovih prhuti lahko doseže 40 cm.

ogrožena vrsta »porodnišnico« prav v njihovi neposredni bližini. Tudi vloga netopirjev v okolju je izjemna, a ljudem velikokrat premalo znana. So pomemben člen ekosistema, saj vzdržujejo naravno ravnovesje številčnosti nočnih žuželk in drugih členonožcev, s katerimi se hranijo. Kmetovalci v okolici teh cerkva so lahko še posebno veseli, saj netopirji predstavljajo tudi odličen in brezplačen naravni insekticid za mnoge »škodljivce« na poljščinah. V zameno jih moramo le pustiti pri miru.

PROBLEMATIKA NAVADNEGA NETOPIRJA

Kot vsi netopirji tudi navadni netopirji za dostop v podstrešje ali zvonik rabijo primerno velike preletne odprtine, za kar so včasih lahko dovolj že ustrezno velike reže ali špranje, skozi katere se lahko varno priplazijo. Najpogostejši razlog za uničenje zatočišč za netopirje pomeni zaprtje ali zamreženje zunanjih odprtin na cerkvi, kar ljudje najpogosteje naredijo iz treh razlogov. Nekateri želijo pregnati golobe, ki gnezdiijo v podstrešnih prostorih cerkva, s tem pa neustrezno zaprejo ali zamrežijo tudi preletne odprtine, ki jih uporabljajo netopirji. Negativni predsodki in neutemeljen strah so še vedno razlog za preganjanje ali celo namerno pobijanje netopirjev, čeprav je njihovo vznemirjanje in preganjanje zakonsko prepovedano. Porodniške kolonije samic navadnih ne-

topirjev so lahko zelo številčne, prav tako pa so ti netopirji tudi eni največjih v Evropi. Tako ni presenetljivo, da je tudi količina gvana (netopirskih iztrebkov) pod visiščem v zatočišču lahko zelo velika. Pogosto že sama prisotnost gvana upravljavce cerkva tako zmoti, da pride do zapiranja vseh preletnih odprtin. Toda ob razumni obravnavi in dobri volji je ta problem povsem lahko rešljiv, saj se gvano lahko odstrani, s tem pa vzdržuje podstrešja in zatočišča netopirjev. Še en pomemben dejavnik ogrožanja na podstrešjih so obnove cerkvenih ostrešij ob neustreznem času, ko se tam zadržujejo samice z mladiči. Taki posegi so zanje lahko usodni. Netopirji so zanimive živali, ki bi jih morali varovati ne le zaradi zakonodaje na mednarodnem in državnem nivoju, temveč že zgolj zaradi spoštljivega odnosa do okolja in narave. Pomembno je, da ohranjamo vsa kotišča in zatočišča netopirjev in tako poskrbimo za njihov obstoj tudi v prihodnje. To pa lahko dosežemo že tako, da krajanji in upravljavci cerkva netopirje pustijo pri miru in jih sprejmejo za svoje prav posebne sosede.

PROJEKT NAVADNI NETOPIRJI – PRAV POSEBNI SOSEDJE! OHRANIMO CERKVENA ZATOČIŠČA NAVADNEGA NETOPIRJA

Vprašanje, kaj lahko storimo za izboljšanje odnosa ljudi do netopirjev, smo si postavili tudi v Slovenskem društvu

za proučevanju in varstvo netopirjev in ideje strnili v projekt, ki ga do septembra 2015 izvajamo s finančno pomočjo Ministrstva za kmetijstvo in okolje. Preko predstavitve netopirjev in komunikacije s prebivalci okoli izbranih cerkva želimo izboljšati njihov odnos do prisotnosti netopirjev v krajevni cerkvi, hkrati pa izboljšati stanje nekaterih obstoječih ali okrnjenih cerkvenih ketišč navadnega netopirja. Cilj projekta je omogočiti trajnostno ohranitev pomembnih ketišč izbrane ciljne vrste. Največji problem upravljavcem cerkva predstavlja gvano, zato bomo člani društva s pomočjo lokalnih prebivalcev začeli prav tu in izvedli čistilne akcije odstranjevanja gvana s podstrešij. S preventivnimi ukrepi bomo preprečili kopičenje gvana na neprimernih mestih (npr. na zvonovih), uredili primernejše izletne odprtine za netopirje in preprečili dostop golobom, kjer bo to potrebno. Del projekta bo usmerjen v izobraževanje lokalnega prebivalstva na predavanjih, na delavnicah za otroke pa bomo predstavili netopirje in odpravili vse predsodke o njih. Pripravili bomo tudi zanimivo promocijsko gradivo.

PRVA ČISTILNA AKCIJA V ČEŠNJEVKU

Pred cerkvijo Sv. Duha v Češnjevku na Gorenjskem smo se zbrali v soboto, 20. septembra 2014, in na njenem podstrešju izpeljali prvo čistilno akcijo v okviru projekta. Cerkev je pomembno ketišče navadnega netopirja, saj v njej letno biva najmanj 150 samic – to je vsaj četrtina osebkov te vrste na Gorenjskem. Z akcijo smo želeli pokazati, kako lahko z relativno malo vložene

Pridni prostovoljci so na čistilni akciji na cerkvi v Češnjevku kot po tekočem traku polnili vreče z gvanom.

V poletnih mesecih se samice navadnih netopirjev na podstrešjih zberejo v večje porodniške kolonije, kjer najdemo tudi tako tesno stisnjene netopirke.

energije omogočimo prijetnejše sobivanje netopirjev in prebivalcev okoli cerkva ter zmanjšamo nejevoljo zaradi gvana. Dogodek smo izvedli jeseni, ko netopirji že zapuščajo svoja poletna zatočišča in se selijo prezimovat v jame, in ne sredi sezone, ko samice še skrbje za neobgljene mladiče. Kljub temu se je radovedno oprezajoča gruča okoli 80 navadnih netopirjev na dan akcije še vedno zadrževala na podstrešju in opazovala dogajanje pod seboj. Vsak od 15 prostovoljcev, tako članov društva kot okoliških prebivalcev, je pograbil smetišnico in metlo, vrečke za smeti ali celo

Pred čistilno akcijo na podstrešju cerkve v Češnjevku (zgoraj) in po njej.

Upravljalce cerkva največkrat zmoti velika količina gvana, ki ga več sto osebkov velika skupina netopirjev pušča pod svojim visiščem.

lopato! S skupnimi moči smo po 2 urah in pol čiščenja s cerkvenega podstrešja znosili skoraj 150 kilogramov netopirskega gvana. Vreče z gvanom smo si po končani akciji prostovoljci razdelili, saj je gvano odlično naravno gnojilo za rastline, tudi za sobne. Za odvoz preostalih vreč, napolnjenih z gvanom, pa se je prijazno ponudil gospod ključar, ki nam je zaupal, da tudi te ne bodo šle v nič. Vsi zaprašeni od glav do peta smo se odpravili do vaškega doma, kjer je sledilo zanimivo predavanje. V njem smo razkrili pomembnost netopirjev v naravi, razkrinkali tabuje o teh živalih in odgovorili na vsa vprašanja poslušalcev. Ob sončnem zahodu smo se odpravili nazaj do cerkve, kjer smo za zaključek s pomočjo ultrazvočnih detektorjev spremljali izletavanje navadnih netopirjev. To dogajanje so najbolj pozorno in navdušeno spremljali najmlajši udeleženci dogodka, za katere lahko nedvomno rečemo, da so navadne netopirje privzeli za svoje še posebej zanimive sosede. Vsem sodelujočim se še enkrat lepo zahvaljujemo za udeležbo, pomoč in skrb za netopirje!

Pridruži se nam tudi ti ali spremljaj naše aktivnosti! Dogajanje v slopu projekta redno objavljamo na spletu: <http://www.sdpvn-drustvo.si/projekt-navadni-netopirji.html> in Facebooku: <http://www.facebook.com/sdpvn>. In ne pozabite: netopirji so prav posebni sosedi, zato jih ne preganjajmo! ✨